

**BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI
TARBIYALANUVCHILARINI KREATIV KOPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH****РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ВОСПИТАННИКОВ БУДУЩИХ
ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ****DEVELOPMENT OF CREATIVE COMPETENCES OF STUDENTS OF FUTURE
PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS****Urazaliyeva Kamola Mirali qizi****Innovatsion texnologiyalar universiteti stajyor o'qituvchisi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15583830>****Annotatsiya**

Mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim sohasida eski yondashuvlardan butunlay voz kechilib, yangicha tamoyillarga, milliy qadriyat va an'analarimizga, jahon mamlakatlarining ilg'or tajribasiga asoslanib, hayotimizni tubdan yangilash, uzoq va davomli maqsadlarni amalga oshirish uchun ta'lim va tarbiya sohasiga ustuvor ahamiyat qaratilib kelinmoqda. Jumladan, maktabgacha ta'lim sohasini tubdan takomillashtirish va shu yo'lda qator islohotlarni amalga oshirish, ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun ta'lim sifatini oshirish, ta'lim-tarbiya jarayoniga jahon amaliyotida keng qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini joriy etish hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining professional tayyorgarligi va mahoratini oshirib borishga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida "Uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, yosh avlodning ijodiy va intellektual salohiyatini qo'llab-quvvatlash va ro'yobga chiqarish" kabi ustuvor vazifalar belgilanib berilgan. Shunga muvofiq o'qitish metodlari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etishi ushbu maqolada aks etgan.

Kalit so'zlar: idrok, interfaol, metod intellektual, axloqiy, estetik jismoniy, kreativ, ma'lumot, soha.

Abstract: In recent years, our country has completely abandoned old approaches to education and, based on new principles, national values and traditions, and the advanced experience of world countries, has been paying priority to the education and upbringing sector in order to radically renew our lives and achieve long-term and sustainable goals. In particular, special attention is paid to radically improving the preschool education sector and implementing a number of reforms along the way, improving the quality of education for the comprehensive intellectual, moral, aesthetic and physical development of children, taking into account advanced foreign experience, introducing modern educational programs and technologies widely used in world practice into the educational process, and improving the professional training and skills of educators in preschool educational organizations. The Strategy of Actions for the Further Development of the Republic of Uzbekistan sets out priority tasks such as "Further improvement of the system of continuing education, increasing the opportunities for quality educational services, supporting and realizing the creative and intellectual potential of the younger generation." Accordingly, this article reflects the importance of developing students' creative abilities based on interactive teaching methods.

Keywords: perception, interactive, method, intellectual, moral, aesthetic, physical, creative, information, field.

Аннотация: В последние годы наша страна полностью отказалась от старых подходов к образованию и, опираясь на новые принципы, национальные ценности и традиции, передовой опыт стран мира, отдает приоритет сфере образования и воспитания с целью кардинального обновления нашей жизни и достижения долгосрочных и устойчивых целей. В частности, особое внимание уделяется кардинальному совершенствованию сферы дошкольного образования и реализации на этом пути ряда реформ, повышению качества образования для всестороннего интеллектуального, нравственного, эстетического и физического развития детей с учетом передового зарубежного опыта, внедрению в образовательный процесс современных образовательных программ и технологий, широко применяемых в мировой практике, повышению профессиональной подготовки и мастерства воспитателей дошкольных образовательных организаций. В Стратегии действий по дальнейшему развитию Республики Узбекистан определены такие приоритетные задачи, как «Дальнейшее совершенствование системы непрерывного образования, повышение доступности качественных образовательных услуг, поддержка и реализация творческого и интеллектуального потенциала подрастающего поколения». Соответственно, в данной статье отражена важность развития творческих способностей учащихся на основе интерактивных методов обучения.

Ключевые слова: восприятие, интерактивный, метод, интеллектуальный, моральный, эстетический, физический, творческий, информационный, поле.

Jahon miqyosida pedagogik tajriba va ilmiy tadqiqotlarni tahlil qilish natijasida inson hayoti davomida egallaydigan barcha ma'lumotining 70%ini besh yoshgacha bo'lgan davrda olib ulgurishi o'z isbotini topgan. Darhaqiqat, bu davr mobaynida bola dunyoni idrok qilishni boshlaydi, fikrlaydi, atrof-olam bilan tanishadi, umri davomida oladigan bilimlarga zamin tayyorlaydi. Shuning uchun ham yurtimiz kelajagi hisoblangan yosh avlodni barkamol shaxs sifatida tarbiyalashda maktabgacha ta'lim tashkilotlari va tarbiyachilarining o'rni beqiyosdir. Zamonaviy jamiyat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sohasi uchun yangi vazifalarni qo'yadi, faoliyatning sifatiga qaratilgan yosh avlodni maktabga tayyorlab berishning yangi darajasini talab qiladigan davlat standartlari joriy etilmoqda. Zamonaviy maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining kasbiy salohiyat darajasi va kompetentligini rivojlantirish, tarbiyachi va butun ta'lim tashkilotlari raqobatbardoshligi tamoyilini joriy etish davlat siyosatining ustuvor vazifalaridan etib belgilanmoqda. Ta'kidlash joizki, zamonaviy tizimda maktabgacha ta'lim tizimi tarbiyachilarining shaxsiy va kasbiy fazilatlariga qo'yiladigan talablar ko'tarilib, pedagog ijodiga katta e'tibor va bu ijodkorlikning pedagogik faoliyatida namoyon bo'lishiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi ta'lim jarayonining asosiy qismi tarbiyachi va tarbiyachilarining bola bilan kundalik hamkorligi, unga xulq-atvor meyorlarini ko'rsatish va turli bilim va ko'nikmalarni o'rgatishdir va bu jarayonda yetakchi rol tarbiyachiga aloqadorligini ko'ramiz. Davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri - maktabgacha ta'lim sohasiga qo'yiladigan talablar orasida maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining kasbiy va

kreativ kompetent- ligini oshirish uchun ham so'nggi yillarda qator chora-tadbirlar yo'lga qo'yilmoqda.

Chunonchi, Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev tomonidan 2016-yil 29-dekabrda qabul qilingan "2017-2021- yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora- 5 6 tadbirlari" to'g'risidagi qarorda ham "Ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun ta'lim sifatini oshirish, ta'lim-tarbiya jarayoniga jahon amaliyotida keng qo'llaniladigan zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini joriy etish zarur deb alohida uqtirib o'tilgan. Shu ma'noda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016- yil 30-dekabr kuni matbuotda e'lon qilingan "2017-2021- yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori ushbu tizim faoliyatini yangi bosqichga ko'tarish, sohani bugungi kun talablari darajasida modernizatsiya qilishga, bolalarning har tomonlama intellektual, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun ushbu tashkilotlardagi shart-sharoitlarni tubdan yaxshilash, maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlariga qamrab olinishini jiddiy oshirish va uning qulayligini ta'minlash bilan bir qatorda pedagog va tarbiyachilarining malaka darajasini yuksaltirishga ham alohida to'xtalib o'tilgan.

III-renesans davrida maktabgacha ta'lim sohasining rivojlanishi va taraqqiy topishida yuqori malakali maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilariga bo'lgan ehtiyoj va talab ortib bormoqda. Ayniqsa, mutaxassislik fanlarining fundamental asoslarini, pedagogika va psixologiya metodlarini mukammal egallagan, kasbiy tayyorgarligi yuksak darajada bo'lgan hamda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini amaliyotda qo'llash ko'nikma va malakasiga ega ijodkor tarbiyachilarini tayyorlash talab etilmoqda. Oliy ta'lim tizimida mazkur talablarga javob bera oladigan, sifatli ko'nikmalarga ega bo'lgan talaba shaxsini shakllantirish imkoniyati vujudga kelmoqda. Buning uchun oliy ta'lim tizimida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarini tayyorlashga yo'naltirilgan o'qitish jarayonida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalarni keng qo'llashga talab ortib boradi.

Kreativlik so'zi (inglizcha "create" yaratuvchanlik, ijodkorlik) so'zidan olingan bo'lib, inson shaxsining ijodkorlikka bo'lgan qobiliyati, ijodkorlik iste'dod darajasi, individning an'anaviylik yoki odat tusiga kirgan fikrlash sxemasidan uzoq bo'lgan, prinsipial yangi g'oyalarni yaratishga tayyorlikni xarakterlovchi, shuningdek, muammolarni o'zgacha tarzda bartaraf etish, iqtidorning mustaqil omili sifatida qabul qilingan ijodiy qobiliyatlaridir. Bugungi kunda dunyo miqyosida to'rtinchi sanoat tamaddunining dvigateli-harakatga keltiruvchi kuchi kreativlikdir. Atrofga nazar tashlasak har tomonda inson ijodkorligining beqiyos va hayratlanarli namunalariga duch kelish mumkin: virtual reallik, to'rtburchak tarvuzlar, elektron xizmatlar, tuproqsiz hosil olish... bularning barchasi inson tafakkuri mahsulidir. Odatiy bo'lib tuyulgan kitob, musiqa, samolyot va hattoki lampalar ham qachonlardir orzu va tasavvurda bo'lgan, keyinchalik aql-idrok samarasi natijasida yaratilgan. Shu boisdan, hozirgi zamon pedagogikasida "kompetentlik" tushunchasi bilan bir qatorda "kreativlik" tushunchasi ham tez tez qo'llanilmoqda. Har bir maktabgacha ta'lim tarbiyachisining kompetentlilik darajasi, uning bajargan ishi shu kasbiy faoliyatning yakuniy natijasiga qo'yiladigan talablarga qay darajada javob berishiga qarab belgilanadi.

"Kreativlik - bu inson aqliy salohiyatining yuksak darajasi hisoblanib, obyektidagi aloqadorliklarni tahlil qilish va o'zgartirish asosida yangi mazmuni yaratadi".

"Kreativlik - bu alohidalik emas, balki mahsuldor (produktiv) tafakkurga tegishli shaxsiy qobiliyat bilan taqozalangan umumiy qobiliyatdir". "Kreativlik - bu shaxsning egallagan tajribani

idrok qilish va anglash qobiliyatidir”. “Qobiliyat - individual-psixologik alohidalik bo‘lib, subyektiv shartlar orqali muayyan faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishdir”. Qobiliyat individning bilim, ko‘nikma va malakalari 16 bilangina tavsiflanmaydi, balki faoliyat usullarini egallashning tezkorligi va mustahkamligini ham qamrab oladi. Psixologik va pedagogik tadqiqotlarda qobiliyatni muayyan faoliyat turi bo‘yicha shakllantirish alohida o‘rin egallaydi. Kreativlik qobiliyat sifatida andoza bo‘yicha ishlamaslikni, mustaqil o‘zgartirishga ijodiy yondashishni taqozo etadi. Bo‘lajak maktabgacha ta‘lim tashkilotari tarbiyachilarining ijodkorligi esa u tomonidan kelgusida tashkil etiladigan kasbiy faoliyatni tashkil etishga ijodiy (kreativ) yondashuvida aks etadi. So‘nggi yillarda ushbu holat “pedagogik kreativlik” tushunchasi bilan ifodalanmoqda.

Pedagogik kreativlik - pedagogning an‘anaviy pedagogik fikrlashdan farqli ravishda ta‘lim va tarbiya jarayonini samaradorligi ta‘minlashga xizmat qiluvchi yangi g‘oyalarni yaratish, shuningdek, mavjud pedagogik muammolarni ijobiy hal qilishga bo‘lgan tayyorgarligini tavsiflovchi qobiliyati o‘qituvchilar tomonidan o‘quv fanlarini past o‘zlashtirayotgan va ularni o‘rganishni zerikarli deb hisoblayotgan talabalar e‘tiborlarini fan asoslarini o‘zlashtirishga jalb etish va bo‘lajak mutaxassislarni kreativ fikrlash va ijodiy faoliyat natijalarini rag‘batlantirishga xizmat qiladigan strategiya va vositalarni tavsiya etish qilish orqali auditoriyada ulardan samarali foydalanishlari uchun imkoniyat yaratishni kafolatlay olishi zarur.

Maktabgacha ta‘lim sohasida bir qator tadqiqotlarni tahlil qilganimizda, maktabgacha ta‘limni tashkil etishning jahon standartiga javob beradigan mutaxassis uchun kreativlikni aniqlash va rivojlantirish mezonlarini joriy etish ularning ijodkorlik jarayonisiz, ish funksiyalarisiz amalga oshirilmaydi degan xulosaga kelinadi: - Bo‘lajak maktabgacha ta‘lim tashkilotlari tarbiyachilari bolalar bilan ijodiy o‘zaro munosabatlarga tayyor bo‘lishi kerak, lekin uning ijodiy salohiyati, qobiliyatlari, to‘plangan bilim, ko‘nikma, tajriba va ijodiy pozitsiyalarda o‘zini o‘zi anglashga asoslangan bo‘lishi kerak. - Pedagogning ijodiy salohiyatini shakllantirish jarayoni kompetentlik, samaradorlik, o‘z-o‘zini takomillashtirish tamoyillari bilan shartlanadi va murabbiy lavozimida rivojlanadi. - Bo‘lajak maktabgacha ta‘lim tashkilotlari tarbiyachilarining murabbiy sifatida kreativ kompetentligi o‘zini takomillashtirishga bo‘lgan intilishda, bolani shakllantirishda qo‘llab-quvvatlashga va unga namuna bo‘lishga tayyorlikda, bolalarda ijodiy qobiliyatlarni yuzaga chiqarishda, ta‘lim va tarbiya jarayonida noana‘naviy metod va texnologiyalardan foydalangan holda samaradorlikka erishishida, hamkorlikni rivojlantirishda namoyon bo‘ladi. - O‘yin texnikasi sifatida tarbiyachining kreativligi o‘yin faoliyatini rivojlantirishda, o‘yin zaxirasini oshirishga intilishda, o‘yin faoliyatida, bolalar uchun o‘yin maydonini yaratish qobiliyatida amalga oshiriladi.

- Tarbiyachining rejissyor sifatidagi kreativ qobiliyati ertakdramatizatsiya yoki bayram yaratish uchun ertak terapiyasi usullaridan foydalana bilishida amalga oshiriladi. Har qanday tarbiyachi o‘zida kreativlik sifatlarini namoyon etishi kerak.

Bo‘lajak pedagogning kreativlik potensialini rivojlantirishda quyidagi metodlardan foydalanish samarali sanaladi:

Metodlar

Pedagog kreativlik potensialiga ega bo'lishi uchun kasbiy faoliyatida quyidagilarga e'tiborini qaratishi zarur: - kasbiy faoliyatiga ijodiy yondoshish; - yangi-yangi g'oyalarni yaratishda faollik ko'rsatish; - ilg'or pedagogik yutuq va tajribalarni mustaqil o'rganish; - hamkasblar bilan pedagogik yutuqlar xususida fikr almashish Kreativlik potensialiga ega pedagog o'zida quyidagi malakalarni namoyon eta oladi: - bajariladigan vazifaning mohiyati va ahamiyatini belgilay bilish; - masalaning qo'yilishini tahlil qila olish; - masalani hal qilish rejasini tuzish; - masalani hal qilishda samarali metodlar (analiz, sintez, induksiya, deduksiya, taqqoslash va b.)larni qo'llash; - masalani hal qilish usullarini tanlay olish; - qabul qilingan qarorning to'g'riligini asoslash va qayta tekshirish; - masalani hal qilishda kichik tadqiqot (izlanish)ni olib borish; - masalani hal qilish sharoiti, jarayonning borishi va masala Metodlar yechimi yakunlarini umumlashtirishga oid dalillarni rasmiylashtirish.

Xulosa qilib aytganda bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy faoliyatga kreativlik salohiyatini rivojlantirishda oliy ta'lim muassasasida ta'limni tashkil etish mobaynida talabalarni ijodiy faoliyatga jalb etish bo'yicha asosiy psixologik-pedagogik talablarni bajarish bilan birga bunday faoliyatning mazmuniga qo'yilgan maqsadga va talabalarning yoshiga muvofiq metodlarni tanlash ham katta ahamiyatga ega. Har bir mashg'ulotning o'ziga xos texnologiyasi bor, ya'ni o'quv jarayonidagi pedagogik texnologiya bu yakka tartibdagi jarayon bo'lib, u bo'lajak tarbiyachilarining ehtiyojidan kelib chiq-qa holda bir maqsadga yo'naltirilgan, oldindan loyihalashtirilgan va kafolatlangan natija berishiga qaratilgan pedagogik jarayondir.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" gi qonun // Oliy ta'lim. Me'yoriy-huquqiy va uslubiy hujjatlar to'plami. - T.: 124 Istiqlol, 2019. - B. 3-8b
2. 2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-son qarori. 29.12.2016.

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2017- yil 19-iyuldagi «Maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatini takomillashtirish to'g'risida»gi 528- son Qarori.
4. Hamidova M va boshqalar. "Maktabgacha yoshdagi bolalarning kamolotida yangicha yondashuv va uni targ'ib qilishda jamoatchilik ishtiroki" . T.: "O'qituvchi", 2014, 252 b.
5. Ibragimova G. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish: Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). ... diss. Avtoref. - T., 2017.
6. Ganiyeva, M. (2021). Effective Methods of TRIZ TECHNOLOGY in the Formation of Inventive Abilities of Primary School Pupils. International Journal on Integrated Education, 4(9), 161-163.
7. Ikramov Shuxrat Erkinovich, "Maktabgacha Ta'limda - Kreativlik Tushunchasi" Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot» nomli ilmiy, masofaviy, onlayn konferensiya, January 20, 2022, 28 b.
8. Ganieva, M. (2024). LOGICAL COMPONENT IN THE TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. Теоретические аспекты становления педагогических наук, 3(21), 161-164.